

Zkouška z Ústavního práva 3. února 2025

Jméno a příjmení zkoušené osoby (HŮLKOVÉ PÍSMO) + UČO

a vlastnoruční podpis

MÍSTNOST:

ČÁST A: 10 OTÁZEK – za otázkou vyznačte ANO – NE

Odpovězte ANO/NE na následující tvrzení (správná odpověď = 2 body, celkem max. 20 bodů, za špatnou odpověď – variantu se body neodečítají)

A) **Odpovězte ANO/NE na následující tvrzení (správná odpověď = 2 body, celkem max. 20 bodů)**

1. Pro politická práva je typický status pozitivus. **ANO/NE**
2. Do Evropského parlamentu mohou podávat kandidátní listiny též nezávislí kandidáti a jejich sdružení. **ANO/NE**
3. Pro hodnocení, zda došlo k zásahu do sociálních práv, používá Ústavní soud zpravidla test racionality. **ANO/NE**
4. Evropský soud pro lidská práva je oprávněn zrušit rozhodnutí českých soudů, zjistí-li porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. **ANO/NE**
5. Podle Ústavy platí, že politický systém České republiky je založen na volné soutěži politických stran a z toho dovodil Ústavní soud jejich privilegované postavení. **ANO/NE**
6. Pro nabytí státního občanství na žádost se bezvýjimečně požaduje splnění podmínky znalosti českého jazyka alespoň na základní úrovni. **ANO/NE**
7. Kontrasignace znamená, že některá rozhodnutí prezidenta republiky nejsou platná bez spolupodpisu předsedy vlády. Za tato rozhodnutí proto spoluodpovídá předseda vlády. **ANO/NE**
8. Zastupitelstvo hlavního města Prahy je zastupitelstvem vyššího územně samosprávného celku. **ANO/NE**
9. Mandát poslance nebo senátora vzniká složením slibu. **ANO/NE**
10. Státní zastupitelství je součástí soudní moci. **ANO/NE**

B) **Vyberte správné odpovědi (může jich být i více než jedna) (1 bod za každou dílčí odpověď, tj. za každou otázku 4 body, celkem 20 bodů)**

11. Návrh zákona může podle Ústavy podat:

- a. **Poslanec**
- b. Skupina senátorů
- c. Prezident republiky
- d. Zastupitelstvo obce

12. Mezi základní lidská práva a svobody podle Listiny základních práv a svobod patří:

- a. **Právo na život**
- b. Svoboda projevu
- c. **Nedotknutelnost obydlí**
- d. Právo na práci

13. Poslanec nebo senátor:

- a. Nemůže být za projevy učiněné v Parlamentu postižen ani v civilním řízení
- b. Nemůže být současně členem vlády
- c. Má citační právo, což znamená právo libovolně citovat jiné členy Parlamentu nebo členy vlády
- d. Pozbývá mandát složením slibu s výhradou

14. Veřejný ochránce práv:

- a. Je volen Senátem
- b. Je oprávněn podávat kárný návrh proti předsedům a místopředsedům soudů
- c. Je oprávněn rušit některá správní rozhodnutí, je-li to ve veřejném zájmu
- d. Je oprávněn podávat Ústavnímu soudu návrhy na zahájení některých řízení

15. Zastupitelstva obce:

- a. Volí starosty
- b. Vyhláší místní referendum
- c. Vydávají obecně závazné vyhlášky, jsou-li k tomu zmocněny zákonem
- d. Jsou volena na období 5 let

C) **Doplňte prázdná místa** (celkem 20 bodů):

16. Návrh zákona o státním rozpočtu podává vláda. Senát může návrh zákona schválený Poslaneckou sněmovnou schválit do 30 dnů od jeho postoupení. Pokud se k němu v této lhůtě nevyjádří, platí, že je návrh zákona přijat. Jestliže Senát vyjádří vůli nezabývat se návrhem zákona, platí, že tímto usnesením je návrh zákona přijat. Zamítne-li Senát návrh zákona, hlasuje o něm Poslanecká sněmovna znovu. Pro překonání tohoto veta je třeba hlasů nadpoloviční většiny všech poslanců. Toto veto Senátu se označuje jako suspenzivní (odkládací) veto. Zákon, který nemůže být přijat bez schválení Senátem, je například volební zákon, stykový zákon, zákon o jednacím řádu Senátu (stačí uvést jeden). Odmítne-li prezident republiky podepsat přijatý zákon nemá to vliv na jeho platnost. Dojde-li k rozpuštění Poslanecké sněmovny, přísluší Senátu přijímat zákonná opatření. Zákonné opatření může Senátu navrhnout jen vláda. (max 10 bodů)

17. Členové vlády jsou jmenováni prezidentem na návrh předsedy vlády. Nezíská-li vláda dvakrát po sobě důvěru Poslanecké sněmovny, podá návrh na předsedu vlády předseda Poslanecké sněmovny. Podle Ústavy předseda vlády nemusí být státním občanem ČR. Nevysloví-li Poslanecká sněmovna důvěru ani takto sestavené vládě, dojde k jejímu rozpuštění prezidentem republiky. Poslanecká sněmovna nemůže odvolat jednotlivé ministry. Právní předpisy, které vláda vydává, se nazývají nařízení a předpisy ministerstev se nazývají vyhlášky. K jejich vydání potřebují ministerstva výslovné zmocnění v zákoně. Ústředními správními úřady jsou kromě ministerstev například ERÚ, ČBÚ, ÚOHS, NBÚ, ČSÚ, Úřad vlády atd. (stačí uvést jeden příklad). (max 10 bodů)

D) **Odpovězte na otázky:** (celkem 20 bodů)

18. Mezi politická práva patří:

- a) svoboda projevu
- b) právo na přístup k informacím
- c) volební právo

- d) petiční právo
- e) shromažďovací právo

(max 5 bodů)

19. Mezi pravomoci prezidenta republiky, které nepodléhají kontrasignaci, patří:

- a) jmenování a odvolání člena vlády
- b) jmenování soudců Ústavního soudu
- c) jmenování členů Bankovní rady ČNB
- d) jmenování předsedy a místopředsedy Nejvyššího soudu
- e) rozpuštění Poslanecké sněmovny

(max 5 bodů)

20. Podmínky pro jmenování soudce jsou:

- a) věk 30 let
- b) ukončené právní vzdělání
- c) profesní zkouška
- d) státní občanství
- e) bezúhonnost

(max 5 bodů)

21. Součástí výkonné moci je:

- a) Vláda
- b) Prezident republiky
- c) Ministerstva
- d) Jiné správní úřady
- e) Státní zastupitelství

(max 5 bodů)

E) **Případová studie „Případ soudního přisedícího“** (max. 400 slov, můžete i v odrážkách). **Za každou otázku max 5 bodů.**

Pan Karel Tomsa byl zvolen v roce 2022 zastupitelstvem Jihomoravského kraje přisedícím u Krajského soudu v Brně. Dne 30. 10. 2024 předseda Krajského soudu v Brně podal návrh na jeho odvolání z této funkce. Proto byl Karel Tomsa na jednání Jihomoravského kraje dne 14. 11. 2024 z této funkce odvolán [§ 97 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích]. Důvodem odvolání, který předseda krajského soudu uvedl a zastupitelstvo jej přijalo, bylo pozbytí předpokladů uvedených v § 60 odst. 1 cit. zákona, podle

kterého může být do funkce přisedícího ustanoven občan, „*jestliže jeho morální vlastnosti dávají záruku, že bude svou funkci řádně zastávat*“. V případě Karla Tomsy bylo poukázáno na okolnost, že vede soudní spor se svojí bývalou manželkou o výchovu nezletilé dcery (nar. 2019) a v této souvislosti na něj podala manželka trestní oznámení z důvodu sexuálního obtěžování dcery.

1) Jaké vidíte výhody a nevýhody laického prvku v justici?

Výhody: Projev demokratizace, větší akceptace veřejností, transparentnost, srozumitelnost.

Nevýhody: Neodbornost, možnost přehlasování profesionálního soudce, výběr přisedících není nahodilý.

2) Vyjádři se k zákonné úpravě přisedících. V čem spatřuješ její ústavněprávní „slabá místa“?

Slabým místem je především: (1.) ustanovování do funkce rozhodnutím politického orgánu (zastupitelstvo samosprávného celku) téměř bez žádných kritérií a stanoveného způsobu výběru, (2.) nedostatečná reprezentativnost přisedících a tím i nedotaženost laického prvku v justici (lapidárně řečeno: přisedícími jsou občané, kteří o tuto funkci mají zájem a především čas: převažují proto důchodci, osoby na rodičovské dovolené a učitelé společenských věd na středních školách, popřípadě asistenti soudců; chybí byznysmeni, bankéři, lékaři atp.), a (3.) nedostatečná záruka nezávislosti (viz toto zadání: profesionálního soudce je možné odvolat jen v kárném řízení kárným senátem, přisedícího hlasováním zastupitelstva).

3) Jaká základní práva Karla Tomsy mohla být porušena? Pokus se označit vícero základních práv: zvaž ta z nich, která byla (mohla být) porušena bezprostředně, a případně i další, která mohla být porušena okrajově.

Klíčové právo je obsaženo v čl. 21 odst. 4 Listiny základních práv a svobod: právo na přístup k voleným a jiným veřejným funkcím. Obsahem tohoto základního práva je totiž nejen přístup k veřejné funkci (přisedící je také volená veřejná funkce), nýbrž i právo na její nerušený výkon po celou dobu, na kterou byl přisedící zvolen. S tím úzce souvisí i ústavní princip vlády na čas, spočívající v legitimitě nositele veřejné funkce nerušeně vykonávat svůj mandát po celou dobu, na kterou ho získal: ne déle, ale ani ne kratší dobu. Jak uvedl Ústavní soud (II. ÚS 53/06), „*čl. 21 odst. 4 Listiny se nevztahuje pouze na přístup k veřejné funkci ve smyslu vzniku funkce, ale zahrnuje i právo na její nerušený výkon včetně práva na ochranu před protiprávním zbavením této funkce. Účast na správě věcí veřejných, která je smyslem celého čl. 21, se nevyčerpává pouhým získáním funkce, nýbrž logicky trvá po celou dobu výkonu této funkce.*“ Dalším základním právem, které připadá do úvahy, je princip presumpce neviny (čl. 40 odst. 2 Listiny), a také právo, aby byla zachována osobní čest, dobrá pověst a bylo chráněno jméno (čl. 10 odst. 1 Listiny). V našem případě totiž byl K. Tomsa odvolán z této veřejné funkce za situace, kdy nebylo postaveno najisto, že se skutečně dopustil trestného činu a je velmi pravděpodobné, že i v důsledku rozhodnutí zastupitelstva bude zasažena jeho čest a dobré jméno, neboť jeho okolí na něj může nahlížet jako na vinného.

4) Jaký procesní postup bys navrhl v postavení advokáta Karla Tomsy? Nejde o detaily, nýbrž o rámcové „nastavení cesty“

Lze si představit několik právních postupů. K. Tomsa se může v civilním řízení domáhat morální a případně i finanční satisfakce za zásah do své cti (nactiutrhání). Může také podat žalobu ve správním soudnictví, kterou se bude domáhat zrušení usnesení zastupitelstva. Mohl by podat také ústavní stížnost, kde by však zřejmě musel argumentovat přesahem vlastních zájmů, aby mu Ústavní soud „prominul“ nevyčerpání jiných procesních prostředků k ochraně práva. Možné je samozřejmě i podání ústavní stížnosti po vyčerpání prostředků, které mu zákon poskytuje.